

MINNA ASLAMA, HEIKKI HELLMAN
& TUOMO SAURI

Tv-ohjelmisto digi-television kynnyksellä: ohjelmarakenne ja monipuolisuus 1997-2000

Suomalainen viestintäpolitiikka koki 1990-luvulla radikaalin muutoksen, kun yleisradiotoimintaa koskeva lainsäädäntö ja toimilupakäytäntö uudistettiin. Televisiosektorilla tämä "hallittu liberalisointi" johti ns. duaalijärjestelmään. Kun aiemmin ajateltiin, että television tarjonnan monipuolisuus toteutuisi Yleisradio Oy:n ohjelmistossa ja sen valvonnan alaisuudessa (MTV Oy Yleisradion kumppanina), uudessa kaksijakoisessa järjestelmässä julkisen palvelun ja kaupallisten kanalien ajatellaan kilpailevan keskenään ja täydentävän toisiaan. (esim. Hellman 1999; Sauri 2000)

Esittäessään nykyistä lakia televisio- ja radiotoiminnasta¹ valtioneuvosto suorastaan käänsi perinteisen televisiopoliittisen ideologian nurin niskoin ja katsoi, että julkisen palvelun tehtävänä olisi paikata kaupallisen toiminnan jättämiä aukkoja:

Toisaalta on yleisradiotoimintaa, joka nojaa mainoksien myyntiin ja rahoittaa toimintansa siitä saatavilla tuloilla, ja toisaalta yleisradiotoimintaa, jonka sisällön on tarkoitus olla vastapainona kaupalliselle tarjonnalle ja tarjota se osa yleisradiotoiminnasta, joka kaupallisessa toiminnassa jää puuttumaan monipuolisuudesta ja moniarvoisuudesta.²

Toinen uuden lainsäädännön periaate on, että toimilupaviranomainen ei pyri asettamaan liian yksityiskohtaisia vaan ainoastaan yleisiä ohjelmistoa koskevia määräyksiä:

Lähtökohtaisesti harkinnassa tulisi kiinnittää huomiota ohjelmistotarjonnan yleisiin linjoihin puuttumatta yksityiskohtaisemmin televisio- ja radiotoiminnan harjoittajan oikeuteen päättää ohjelmistonsa sisällöstä.³

Suomen kaksijakoista televisiojärjestelmää sääteleekin nykyisin yhtäältä laki Yleisradio Oy:stä⁴ ja toisaalta kaupallista sektoria määrittävä laki televisio- ja radiotoiminnasta. Edellinen määrää mm., että Yleisradion julkisen palvelun tehtävänä on "tuoda täyden palvelun yleisradio-ohjelmisto jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin".⁵ Jälkimmäinen taas edellyttää, että toimilupaviranomaisen eli liikenne- ja viestintäministeriön on toimilupapolitiikassaan pyrittävä edistämään sananvapautta sekä turvaamaan ohjelmistotarjonnan monipuolisuus ja myös yleisön erityisryhmien tarpeet.⁶

Televisio-ohjelmiston monipuolisuutta koskevan linjan on ajateltu jatkuvan myös digitaalisen television aikakaudella. Ns. Backmanin työryhmän keväällä julkaistettu raportti muotoili tavoitteen näin:

Moniarvoisen, rikkaan mediamaiseman säilyttäminen edellyttää useita toimijoita. Erilaiset ohjelmistot saavat aikaan tervettä kilpailua, joka parhaiten takaa kuluttajille korkealaatuisia viestintäpalveluita. [...] [M]yös kaupallisten televisiotoiminnan harjoittajien siirtyminen digitaaliseen lähetystoimintaan on välttämätöntä. Se turvaa kuluttajille mahdollisuuden seurata useita vaihtoehtoisia digitaalisia ohjelmistoja ja saa kaikki lähetystoimintaa harjoittavat yksiköt Yleisradio Oy mukaan lukien kilpailemaan sisältötuotannon monipuolisuudella ja laadulla.⁷

MTV3 sai oman toimilupansa 1993, ja kesästä 1997 alkaen Suomessa on toiminut toinenkin kaupallinen valtakunnallinen tv-kanava, Nelonen. Niiden rinnalla on toiminut kaksi julkisen palvelun kanavaa, Yleisradion TV1 ja TV2. Tämän katsauksen tarkoituksena on tutkia, miten viestintäpolitiikan tavoitteekseen asettama monipuolisuuden vaatimus toteutui suomalaisessa duaalijärjestelmässä juuri ennen digitaalisen televisiotoiminnan käynnistymistä.

Aiempi tutkimus

Suomalaisen television ohjelmistoja on tutkittu 1960-luvulta alkaen. Jo pitkään on uumoiltu, että ohjelmistot olisivat viihteellistyneet, ja 1980-luvun lopulla havaittiinkin parhaan katseluajan ohjelmatarjonnan ”virtaviivaistuneen” (Hellman & Sauri 1988). Toisaalta on korostettu, ettei mitään ohjelmatarjonnan yleistä kaventumista tapahtunut ainakaan ennen vuoden 1993 kanavaudistusta (Hellman & Sauri 1994).

Vuosia 1988-1996 tarkastelleessa tutkimuksessaan Hellman (1999) havaitsi, että ohjelmarakenne pysyi varsin muuttumattomana ja ettei ns. informatiivinen ohjelmisto menettänyt asemiaan viihteellisen tarjonnan kustannuksella. Yleisradion tarjonnassa informatiiviset ohjelmatyypit olivat selkeästi viihteellisiä isompi lohko, MTV:llä suhteet olivat toisin päin. Ainoa ohjelmatyyppi, joka tuntuvasti nosti päätään vuosina 1988-1996 oli ns. kevyt asiaohjelmisto, ts. ihmisten yksityiseen elämänpäiiriin ja harrastuksiin liittyvät ohjelmat. Vastaavasti raskaan asiaohjelmiston (raportit, reportaasit, dokumentit) osuus laski, samoin lastenohjelmien ja musiikkiohjelmien. Toinen selkeä havainto oli, että kotimaisen ohjelmiston osuus pikemminkin kasvoi kuin väheni.

Edelleen tutkimus havaitsi, ettei ohjelmiston monipuolisuus mainittavasti vähentynyt tutkimusjaksolla. Erityisesti MTV3 monipuolisti tarjontaansa ja läheni ohjelmistonsa laveudessa Yleisradion kanavia. Kuitenkin erityisesti parhaaseen katseluaikaan TV1 ja TV2 olivat kaupallista kilpailijaansa selvästi monipuolisempia (myös Hellman & Sauri 1996). Vuoden 1993 kanavaudistus ei Hellmanin mukaan lisännyt ohjelmiston monipuolisuutta kokonaisuudessaan, jos kohta se lisäsi MTV:n tarjonnan kirjoa, käynnisti TV2:n trendinomaisen viihteellistymisen ja samalla vahvisti YLE:n kahden kanavan keskinäistä työnjakoa.

Tutkimuksen aineisto

Katsaus perustuu Liikenne- ja viestintäministeriölle tehtyyn selvitykseen, jonka tavoitteena on ollut kuvata suomalaista vuoden 2000 televisiotarjontaa sekä vertailla sitä vuosien 1997-1999 ohjelmistoon.⁸ Tarkastelun kohteena ovat valtakunnalliset kanavat TV1, TV2, MTV3 ja Nelonen. Raportissa kuvataan ohjelmatarjontaa sekä kokonaisuudessaan että kanavittain. Ohjelmien alkuperän, uusintojen osuuden ja sarjoittumisen lisäksi tarkastellaan ohjelmistojen monipuolisuutta.

Tutkimusaineisto perustuu kanavien omiin ohjelmatietokantoihin sekä Finnpanel Oy:n tv-mittaritutkimusta varten tv-yhtiöiltä saamiin lähetyspäiväkirjoihin. Osan aineistoista kanavat ovat antaneet tutkimuskäyttöön suoraan, osa on hankittu Finnpanel Oy:ltä. Aineistoa on myös tarkistettu mm. lehtien tv-ohjelmatiedoista. Aineisto koostuu yhteensä 28 otosviikosta, seitsemästä viikosta kultakin vuodelta eli viikoista 5-7, 27-28 ja 42-43 vuosina 1997-2000.⁹

Otosviikot on pyritty valitsemaan niin, että ne eivät pitäisi sisällään "erityistahtumia", jotka vaikuttavat merkittävästi ohjelmatarjontaan. Otosviikoille osuvat kuitenkin osin vuonna 1998 Naganon talviolympialaiset, kun taas kesän 2000 ohjelmistossa näkyy Sydneyn olympialaisten ennakointi.

Aineisto koostuu yhteensä 19.472 havainnosta eli ohjelmasta, joiden analyysissä on käytetty seuraavia muuttujia:

- 1 Kanava (TV1, TV2, MTV3, Nelonen; myös FST:n ohjelmat on koodattu erikseen)
- 2 Lähetyspäivä
- 3 Lähetysaika
- 4 Kesto (minuuteissa ja tunneissa)
- 5 Ohjelmaluokka: uutiset, ajankohtaisohjelmat, asiaohjelmat, kulttuuriohjelmat, palvelu- ja harrasteohjelmat, urheiluohjelmat, kotimainen fiktio, ulkomainen fiktio, elokuvat, lastenohjelmat, opetusohjelmat, viihdeohjelmat ja muut ohjelmat
- 6 Alkuperä: Suomi, Pohjoismaat, Eurooppa, Pohjois-Amerikka ja muu maailma
- 7 Jatkuvuus: piste- vai sarjaohjelma (tässä: kolme tai useampia osia)
- 8 Uusinnat: ensilähetys vai uusinta

Muuttujat on rakennettu vastaamaan pitkälti tv-yhtiöiden ja Finnpanel Oy:n syksyllä 1999 käyttöön ottamaa yhtenäistä tv-ohjelmaluokitusta, jotta vertailut ja mahdolliset jatkotutkimukset voitaisiin toteuttaa mahdollisimman helposti. Ohjelmaluokitusta on kuitenkin hieman muokattu tasapainottamaan aineiston jakautumista ja tuottamaan tarkempaa tietoa ohjelmistoista.

Tv-tarjonta vuonna 2000

Suomen valtakunnalliset televisiokanavat tarjosivat katsojille vuonna 2000 päivittäin yhteensä noin 56 tuntia, tai viikoittain noin 393 tuntia ohjelmaa. Eniten ohjelma-aikaa saivat ulkomainen fiktio (89 tuntia viikossa) ja ajankohtaisohjelmat (57 tuntia viikossa). Myös parasta katseluaikaa hallitsi ulkomainen fiktio miltei neljänneksen osuudellaan,¹⁰ kun uutiset, asia- ja ajankohtaisohjelmat saivat kukin siitä osapuulle kymmenyksen. Ohjelma-ajaltaan pienimmät ohjelmaluokat olivat kokonaistarjonnassa kotimainen fiktio, kulttuuri- ja musiikkiohjelmat sekä asiaohjelmista omaksi luokakseen irrotettu palvelu- ja harrasteohjelmat.

Yksittäisistä kanavista suurin viikoittainen ohjelmatarjonta vuonna 2000 oli TV1:llä, 116 tuntia. Seuraavaksi eniten ohjelmaa nähtiin MTV3-kanavalla, 103 tuntia viikossa. Nelonen näytti viikoittain 90 tuntia ja TV2 84 tuntia ohjelmia. Kaikki kanavat kasvattivat viikoittaista tarjontaansa vuodesta 1999 vuoteen 2000: TV1 ja Nelonen kumpikin seitsemän tuntia (eli noin tunnin päivässä), TV2 viisi tuntia ja MTV3 tunnin viikossa.

Kanavaprofiilit vuonna 2000

Taulukko 1 kuvaa kunkin kanavan ohjelmiston keskeisiä piirteitä. Ylen TV1 profiloitui vuonna 2000 uutis-, ajankohtais- ja asiaohjelmakanavaksi (noin 40 prosenttia ohjelmistosta). Myös opetusohjelmien osuus ohjelmistosta oli merkittävä. Informatiivinen ohjelmisto muodosti 60 prosenttia kanavan tarjonnasta.¹¹ Ohjelmien enemmistö oli kotimaista, ja kanavan eurooppalaisuusaste oli huomattavasti muita kanavia korkeampi.

TV2 toteutti Ylen kanavien keskinäistä työnjakoa: se tarjosi TV1:tä kenties taaisemmin eri tyyppisiä ohjelmia, mutta painotti parhaaseen ohjelma-aikaan viihteellistä tarjontaa. Samoin se kasvatti viikonloppuisin selvästi urheilun ja elokuvien osuutta. Ohjelmistosta runsas puolet oli kotimaista, mutta informatiivisten ohjelmatyyppien osuus jäi 42 prosenttiin.

MTV3-kanava lähetti kaksi kolmannesta viihteellisiä ja kolmanneksen informatiivisia ohjelmia sekä parhaaseen katseluaikaan että koko tarjonnassaan. Tyyppillinen piirre oli korkea kotimaisuusaste, sillä ohjelmista kaksi kolmannesta oli kotimaisia; toisaalta miltei kaikki muut ohjelmat tulivat Pohjois-Amerikasta.

Nelosen profiilia leimasi selvästi ulkomainen fiktio – lähinnä ulkomaiset sarjat – jota oli yli 40 prosenttia sekä parhaasta että koko ohjelma-ajasta. Elokuvat ja viihde saivat suurimmat osuudet jäljelle jääneestä ajasta. Informatiivisten ohjelmatyyppien osuus jäi 16 prosenttiin.

Taulukko 1. Ohjelmatarjonnan ominaisuuksia kanavittain vuonna 2000 (%)

	TV1	TV2	MTV3	Nelonen
Ensilähetyskiä	72	71	82	76
Uusintoja	28	29	18	24
Informatiivisia ohjelmatyyppejä	60	42	32	16
Viihteellisiä ohjelmatyyppejä	32	51	59	77
Sarjamuotoisia ohjelmia	81	69	89	84
Pisteohjelmia	19	31	11	16
Kotimaisia ohjelmia	62	53	66	38
Muualta Euroopasta	25	25	5	22
Pohjoisamerikkalaisia ohjelmia	10	20	28	39

Kanavavertailu vuonna 2000

Taulukon 2 kuvaama kanavien vertailu ohjelmatyypeittäin tarkentaa kanavaprofiileja ja kuvaa suomalaisen tv-tarjonnan ”työnjakoa” kanavittain. Sekä uutisettä ajankohtaistarjonnan suhteellinen osuus oli selvästi suurin TV1:llä. Ajankoh-taisohjelmien osuus oli TV2:lla ja MTV3:lla osapuilleen sama, kun taas Neloselta ajankoh-taisohjelmat puuttuivat miltei kokonaan. Samoin perinteiset asiaohjelmat (tässä tutkimuksessa lähinnä reportaasit ja dokumentit) eivät saaneet kovin-kaan suurta osuutta MTV3:n ja Nelosen ohjelmistosta.

TV1 oli myös merkittävin opetusohjelmien tarjoaja, ja niitä oli kanavan koko ohjelmatarjonnasta yli kymmenesosa. Ylen kanavajako on tässä yksiselitteinen, sillä TV2 ei lähettänyt opetusohjelmia lainkaan. Samoin lastenohjelmien tarjoaja-

na TV1 oli selvästi muita kanavia edellä. Jos tarkastellaan koko suomalaisen lastenohjelmiston jakautumista kanavittain, TV1 lähetti vuonna 2000 miltei puolet kaikista lasten- ja nuortenohjelmista, perässä seurasivat TV2 ja Nelonen (kummallakin kanavalla noin viidennes kaikista lastenohjelmista) ja lopuksi MTV3 (kymmenen prosenttia).

Kulttuuriohjelmia lähetti eniten TV2, samoin kanava ohitti MTV3:n harraste- ja palveluohjelmien suurimpana tarjoajana. TV2 oli yllättäen myös urheilun ja elokuvien suurin tarjoaja.

Kotimaisen fiktion osuus oli kaikilla kanavilla alle viisi prosenttia. MTV3 ylsi suurimpaan osuuteen eli neljään prosenttiin. MTV3 ja Nelonen tarjosivat miltei yhtä paljon viihdettä, noin 15 prosenttia ohjelmatarjonnastaan, Ylen kanavien jäädessä viiden prosentin molemmin puolin. Toisaalta siinä missä MTV3 lähetti lisäksi viidenneksen ajankohtaisohjelmaa, Nelonen keskittyi ulkomaiseen fiktion.

Informaation ja viihteen akselilla suomalaisen tv-tarjonnan kanavaprofiilit asettuvat selvään jatkumoon, jossa TV1 on tietopainotteisin, TV2 ja MTV3 seuraavat ja Nelosen voisi sanoa erikoistuneen viihteeseen.

FST:n ohjelmat jakautuvat TV1- ja TV2-kanaville, mutta sitä voidaan myös vertailun vuoksi tarkastella kanavaprofiilin näkökulmasta. FST:n ohjelmia lähetettiin noin 19 tuntia viikossa; siten niitä oli koko ohjelmatarjonnasta viisi prosenttia. FST tarjosi miltei "täyden palvelun" eli kaikkia ohjelmatyyppejä elokuvia lukuun ottamatta. Jos se olisi vuonna 2000 ollut oma itsenäinen kanavansa, sen profiili olisi muodostunut kaikkein asiapainotteisimmaksi. Reippaasti yli kaksi kolmanesta sen ohjelmista voi luokitella informatiivisiksi.

Taulukko 2. Tv-kanavien ohjelmisto ohjelmatyypeittäin vuonna 2000 (%)

	TV1	TV2	MTV3	Nelonen
Uutiset	9	3	5	4
Ajankohtaisohjelmat	22	13	19	2
Asiaohjelmat	11	14	2	5
Kulttuuriohjelmat	4	7	1	1
Palvelu- ja harrasteohjelmat	2	5	4	1
Urheiluohtjelmat	7	13	8	11
Kotimainen fiktio	3	2	4	1
Ulkomainen fiktio	12	16	23	42
Elokuvat	6	13	8	9
Lastenohjelmat	9	6	2	5
Opetusohjelmat	12	0	1	3
Viihdeohjelmat	4	7	16	14
Muut ohjelmat	0	1	6	2

Muutokset 1997-2000

Kokonaisuudessaan suomalainen viikoittainen tv-tarjonta kasvoi 76 tunnilla vuodesta 1997 vuoteen 2000, eli kanavat tarjosivat yhteensä miltei 11 tuntia lisää ohjelmaa päivittäin. Tämä tarkoittaa kaikkiaan 25 prosentin kasvua, josta kaksi kolmasosaa on Nelosen tuomaa. Vuonna 1997 aloittanut Nelonen kaksinkertaistikin neljässä vuodessa viikoittaisen ohjelma-aikansa. Vuonna 2000 TV1 tarjosi 18 tuntia enemmän ja TV2 puolestaan 13 tuntia enemmän ohjelmia viikossa kuin vuonna 1997. MTV3 oli kanavista ainoa, jonka ohjelmatuntien määrä pysyi miltei muuttumattomana näinä neljänä vuonna.

Suomalainen tv-ohjelmiston kotimaisuus kasvoi tutkittuna ajanjaksona kaikilla muilla kanavilla paitsi Nelosella. Sarjamuotoiset ohjelmat ovat viime vuosina kasvattaneet osuuksiaan erityisesti MTV3:lla ja Nelosella.

Taulukko 3 kuvaa eri ohjelmatyyppien tarjonnan muutoksia kanavittain 1997-2000. Kaiken kaikkiaan ulkomainen fiktio ja ajankohtaisohjelmat saivat eniten lisää viikoittaista ohjelma-aikaa. TV1 lisäsi eniten ajankohtaisohjelmien tuntimäärää. Vuonna 2000 se lähettikin ajankohtaisohjelmia viikoittain kahdeksan ja puoli tuntia enemmän kuin neljä vuotta aiemmin. Muiden ohjelmatyyppien kasvu vaihteli tunnista reiluun kolmeen tuntiin. TV1 vähensi ainoastaan urheilun ja elokuvien viikoittaisia tuntimääriä.

Myös TV2 lisäsi ajankohtaistarjontaansa. Vuonna 2000 ajankohtaisohjelmia lähetettiin viikoittain viisi ja puoli tuntia enemmän kuin vuonna 1997. Samoin kulttuuri- ja musiikkiohjelmat kasvattivat osuuttaan. Kanava tarjosi vuonna 2000 puolestaan selvästi vähemmän ulkomaista fiktiota kuin vuonna 1997.

MTV3:n ohjelmatarjonnassa ohjelma-aikaansa neljässä vuodessa kasvattivat eniten ajankohtaisohjelmat ja urheilu. Kanava vähensi useiden ohjelmatyyppien tarjontaa hieman, eniten kuitenkin ulkomaista fiktiota, jota näytettiin viikoittain vuonna 2000 reilut viisi tuntia vähemmän kuin neljä vuotta aiemmin.

Nelonen vähensi lähinnä asiaohjelmien sekä palvelu- ja harrasteohjelmien tarjontaa, mutta kasvatti tarjontaansa nimenomaan ulkomaisella fiktiolla, jota lähetettiin kanavalla vuonna 2000 viikoittain yli 20 tuntia enemmän kuin vuonna 1997. Nelosen kotimaisen ohjelmatarjonnan osuus kanavan kokonaistarjonnasta laski neljän vuoden aikana hieman, kun taas niin TV1, TV2 kuin MTV3:kin kasvattivat suomalaisten ohjelmien osuutta.

Informatiivisten ja viihteellisten ohjelmien osuudet kanavittain vuosina 1997-2000 viittaavat siihen, että tällä aikavälillä kanavat ovat selkiyttäneet työnjakoaan. MTV3 on selvästi vähentänyt viihteellisyyttään vuodesta 1999 vuoteen 2000. Informatiivinen ohjelmatarjonta on lisääntynyt sekä TV1:ssä että TV2:ssa. Nelonen puolestaan on lisännyt viihteellisen ohjelmatarjonnan osuutta vuosi vuodelta.

Taulukko 3. Ohjelmatarjonnan muutokset kanavittain 1997-2000 (tuntia/viikko)

	Ohjelma-aika kasvoi... 1997-2000 tuntia /viikko	Ohjelma-aika väheni... 1997-2000 tuntia /viikko
TV1	uutiset +0,6 ajankohtaisohjelmat +8,5 asiaohjelmat +3,5 kulttuuri +0,2 palveluohjelmat +0,7 kotim. fiktio +0,7 ulkom. fiktio + 3,2 lastenohjelmat +3,1 opetus +0,7 viihde +0,9	urheilu -1,8 elokuva -2,3
TV2	uutiset +0,8 ajankohtaisohjelmat + 5,6 kulttuuriohjelmat +4,8 elokuva +0,5 lapset +0,4 muu +0,5	asiaohjelmat -0,7 urheilu -0,2 kotim. fiktio -0,3 ulkom. fiktio -1,2 viihde -0,6
MTV3	uutiset +0,1 ajankohtaisohjelmat +4,4 kulttuuri +0,7 urheilu +2,8 kotim. fiktio +1,7	asiaohjelmat -2,3 palveluohjelmat -1,9 ulkom. fiktio -5,2 elokuva -0,7 lapset -1,8 opetus -0,3 viihde -2,4 muu -0,2
Nelonen	uutiset +1,2 urheilu +5,6 kotim. fiktio +1,2 ulkom. fiktio +21,6 elokuva +2,5 lastenohjelmat +3,7 opetus + 2,2 viihde + 9,6 muu +1,9	ajankohtaisohjelmat -0,2 asiaohjelmat -1,6 kulttuuri -0,1 palveluohjelmat -3,2

Ohjelmiston monipuolisuus 1997-2000

Monipuolisuudella tarkoitetaan ohjelmiston kokoonpanoa: mitä useammat ohjelmatyypit ovat tarjonnassa edustettuina ja mitä tasaisemmin ne jakautuvat ohjelmakaaviossa, sen monipuolisempi ohjelmisto on. Tavoitteena on siten ollut arvioida, miten suomalainen kanavavalikoima ohjelmistoineen palvelee yleisöä. Ohjelmiston monipuolisuutta on tässä yhteydessä mitattu "suhteellisen entropian" matemaattisella mittarilla, josta on tullut hyvin yleinen juuri mitattaessa viestintäsisältöjen monipuolisuutta eli diversiteettiä. (esim. Hellman 1999 ja 2001; Hillve ym. 1997; Ishikawa ym. 1996)

Mittarin kuvaama ohjelmiston suhteellinen entropia on sitä korkeampi, mitä tasaisemmin ohjelmisto jakautuu eri ohjelmatyypien kesken. Indeksien minimiarvo on 0 (kaikki ohjelmat yhdessä ohjelmaluokassa) ja maksimi 1 (kaikissa ohjel-

maluokissa yhtä paljon ohjelmia). Mittarilla laskettavaa indeksilukua on tulkittu niin, että 0,00-0,34 edustavat erittäin vähäistä monipuolisuutta, 0,35-0,54 vähäistä, 0,55-0,69 keskimääräistä, 0,70-0,79 suurta ja 0,80-1,00 erittäin suurta monipuolisuutta. Koska mittari on logaritminen, asteikko ei ole tasavälinen, vaan monipuolisuusindeksin kasvattaminen esimerkiksi 0,40:stä 0,50:een on paljon helpompaa kuin 0,70:stä 0,80:een (Hellman 2001, 191-192).

Taulukko 4 kuvaa suhteellisen entropian indeksiä vuosina 1997-2000 sekä kanavittain että yli kanavien.¹² Luvut osoittavat, että suomalaisten tv-kanavien tarjonta on ohjelmatyypivalikoimaltaan monipuolista tai erittäin monipuolista. Tarkasteltaessa koko ohjelmistoa parhaiten selviytyvät TV1 ja MTV3. MTV3 (indeksiluku 0,85 vuonna 2000) on TV1:tä (0,84) paremmin onnistunut säilyttämään eri ohjelmatyypien tasapainon tarjonnassaan, kun taas TV1:n monipuolisuutta kuvaava indeksiluku on ollut hienoisessa laskussa. TV2 (0,82) on niukasti kahden pääkanavan jäljessä, kuitenkin niin, että kaikkien kolmen kanavan ohjelmakirjoa voi pitää hyvin monipuolisena. Vuonna 1997 aloittanut Nelonen (0,78) on muita valtakunnallisia kanavia hivenerkapeampi, mutta senkin tarjonta on varsin monipuolista. Vuosina 1997-2000 tarjonnan monipuolisuus on kanavilla säilynyt ennallaan Yleisradion TV1:tä lukuun ottamatta. Sen indeksilukua on heikentänyt tarjonnan voimakas keskittäminen kahteen ohjelmatyyppiin, ajankohtaisohjelmiin ja asiaohjelmiin.

Taulukko 4. Koko ohjelmiston monipuolisuus 1997-2000

	1997	1998	1999	2000
TV1	0,87	0,85	0,82	0,84
TV2	0,81	0,81	0,81	0,82
MTV3	0,85	0,83	0,82	0,85
Nelonen	0,77	0,79	0,79	0,78
Yleisradio	0,88	0,87	0,85	0,86
Kaupalliset kanavat	0,85	0,83	0,83	0,84
Kaikki yhteensä	0,89	0,88	0,87	0,88

Kanavaohtaisen tarkastelun täydennykseksi taulukko vertailee myös julkisen palvelun ja kaupallisen television monipuolisuutta. Koko ohjelmiston tasolla Yleisradion kaksi kanavaa TV1 ja TV2 ovat vuosina 1997-2000 tarjonneet yhteenlaskettuna johdonmukaisesti hieman monipuolisemman ohjelmiston kuin kaksi kaupallista kanavaa, MTV3 ja Nelonen yhdessä. Sekä Yleisradion (indeksiluku 0,86 vuonna 2000) että kaupallisten kanavien (0,84) välittämä ohjelmakirjo on hyvin monipuolinen. TV1 ja TV2 tarjoavat yhdessä hieman rikkaamman ohjelmakirjon kuin kumpikaan kanava yksinään, mikä kertoo kanavien keskinäisestä työnjaosta. Kaupallinen sektori sen sijaan ei yhdessä pääse yhtä suureen monipuolisuuteen kuin MTV3 yksinään, mikä kertoo siitä, että ne kilpailevat keskenään osittain samantyyppisellä ohjelmistolla. Kun kuitenkin kaikkien neljän kanavan yhteenlaskettu monipuolisuusindeksi (0,88 vuonna 2000) on korkeampi kuin minkään yksittäisen kanavan, voidaan arvioida, että suomalainen neljän kanavan järjestelmä palvelee katsojia hyvin ja tarjoaa erittäin monipuolisen ohjelmiston. Monipuolisuus ei tarkastellun neljän vuoden aikana ole myöskään mairittavasti vähentynyt.

Taulukko 5 puolestaan osoittaa, että parhaana katseluaikana molemmat Yleisradion kanavat tarjoavat kaupallisia kilpailijoitaan selvästi monipuolisemman ohjelmiston. TV1 (indeksiluku 0,84 vuonna 2000) ja TV2 (0,80) itse asiassa lähettävät prime time -aikaan miltei yhtä monipuolista ohjelmistoa kuin koko tarjonnassaan, kun taas MTV3 (0,73) ja Nelonen (0,70) kaventuvat tuntuvasti varassaan iltaisin runsaasti ohjelma-aikaa vain yhdelle ohjelmatyypille, sarjafilmeille, mikä heijastuu myös monipuolisuutta kuvaavaan indeksilukuun. Parhaana katseluaikana tarjonnan monipuolisuudessa on esiintynyt melko suurta vuotuista vaihtelua, mutta kanavien voimasuhteet ovat säilyneet pääpiirteissään ennallaan.

Taulukko 5. Parhaan katseluajan ohjelmiston monipuolisuus 1997-2000

	1997	1998	1999	2000
TV1	0,87	0,86	0,79	0,84
TV2	0,80	0,76	0,78	0,80
MTV3	0,71	0,76	0,72	0,73
Nelonen	0,72	0,78	0,70	0,70
Yleisradio	0,87	0,84	0,81	0,85
Kaupalliset kanavat	0,78	0,80	0,73	0,74
Kaikki yhteensä	0,85	0,85	0,80	0,82

Vaikka sekä Yleisradion kahden kanavan (indeksiluku 0,85 vuonna 2000) että kahden kaupallisen tv-kanavan (0,74) yhteisesti katsojilleen parhaana katseluaikana tarjoama monipuolisuus on tarkastelukaudella vähentynyt, kanavien keskinäinen työnjako kummankin "järjestelmän" sisällä näyttäisi toimivan kohtalaisen hyvin. Näin voidaan päätellä, koska yhtäältä sekä TV1 ja TV2 yhdessä että toisaalta MTV3 ja Nelonen yhdessä onnistuvat tarjoamaan monipuolisemman ohjelmiston kuin mikään kanavista yksinään. Siitä, että parhaana katseluaikana kilpailaan paljolti samantyyppisellä ohjelmistolla kertoo se, että kaikkien kanavien yhteenlaskettu indeksiluku (0,82 vuonna 2000) on alhaisempi kuin esimerkiksi TV1:n yksinään tai Yleisradion kanavien yhteisesti tarjoaman ohjelmiston diversiteetti.

Yleisesti ottaen Suomen neljä valtakunnallista tv-kanavaa kuitenkin lähettävät parhaanakin katseluaikana ohjelmatyypijakaumaltaan monipuolista tai jopa hyvin monipuolista tarjontaa. Tulokset myös viittaavat kanavien keskinäiseen työnjakoon.

Lopuksi

Vuonna 2000 suomalainen tv-tarjonta oli tämän selvityksen aineiston mukaan keskimäärin 3.369 minuuttia päivässä. Tämä tarkoittaa noin 393 tuntia viikossa eli 20 viikkotuntia enemmän kuin vuotta aiemmin. Vuonna 2000 tv:n katseluun käytetty aika oli keskimääräisenä päivänä 168 minuuttia eli kahdeksan minuuttia enemmän kuin vuonna 1999.¹³

Suomen valtakunnalliset tv-kanavat profiloituivat vuonna 2000 siten, että TV1 tarjosi ennen muuta asiaa, uutisia ja ajankohtaisohjelmia, TV2 oli sisarkanavaan-

sa tuntuvasti viihteellisempi, MTV3 oli lähellä TV2:ta mutta jakautui kuitenkin jyrkemmin kahtia fiktion ja ajankohtaisohjelmiin, kun taas Nelosen tarjontaa hallitsivat ulkomaiset, varsinkin amerikkalaiset ja brittiläiset sarjat. Vuoden 2000 tarkastelun sekä vuosien 1997-2000 vertailun perusteella voidaan myös esittää muutamia yleisiä huomioita suomalaisen tv-tarjonnan viimeaikaisesta kehityksestä.

Ensinnäkin julkisessa keskustelussa on viime vuosina monesti viitattu televisio-ohjelmistojen "kevenemiseen" tai viihteellistymiseen. Tutkittujen kansallisten kanavien välinen vertailu kuitenkin osoittaa, että kanavat pikemminkin jakoivat työsarkaa viihteellisyyden ja informatiivisuuden akselilla kuin kevensivät ohjelmistojaan. Kaupalliset kanavat MTV3 ja Nelonen asettuivat jatkumon viihteellisempään päähän, kun taas julkisen palvelun TV1 ja TV2 tarjosivat hieman informatiivisempia ohjelmistoja.

Jos ohjelmiston kehitystä katsotaan taaksepäin aina ns. kanavaudistuksen vuoteen 1993 (ks. Hellman 1999),¹⁴ näyttää siltä, että TV2 ja MTV3 olivat vuoteen 1997 asti melko samankaltaisia, mutta toisen kaupallisen yrittäjän eli Nelosen tulo suomalaisille tv-markkinoille sai julkisen palvelun TV2:n lisäämään informatiivista ja MTV3:n viihteellistä painotusta profiileissaan. Nytemmin MTV3 näyttäisi olevan jättämässä viihdekanavan roolin Neloselle.

Ohjelmatyyppejen osalta kehitys näyttää yleistäen seuraavalta: sekä "kovien" informatiivisten ohjelmien että toisaalta fiktion- ja viihdesarjojen osuus on kasvussa. Väliin ovat putoamassa esimerkiksi asia- ja kulttuuriohjelmat. Samoin 1990-luvun puolivälissä osuuttaan kasvattaneet palvelu- ja harrasteohjelmat ovat viime vuosina saaneet suhteellisesti vähemmän lähetysaikaa. Ajankohtaisohjelmien kasvu on selvityksen aineiston perusteella ilmeistä, ja myös Ruotsin kaltaista "uutisoitumista" on havaittavissa (ks. Granskningsnämnden 2000). Tämä ei käy määrittäen ilmi vuoden 2000 aineistosta vielä yhtä selvästi kuin esimerkiksi ruotsalaisessa tv-tarjonnassa vuotta aiemmin. Suuntaus on kuitenkin konkreettisesti nähtävissä uusien uutislähetysten saapumisena kansallisten kanavien ohjelmistoihin (esimerkiksi Nelosen *Talouslyutiset* vuonna 2000, kevään 2001 lukuisat *Yle 24* -uutiset TV1:ssä päivällä ja TV2:ssa klo 21.50) (esim. Lähtenmäki 2000).

Toiseksi usein esitetyt oletukset amerikkalaisen ohjelmiston ylivallassa eivät Suomen kohdalla pidä paikkaansa – paitsi tietyissä ohjelmatyypeissä. Amerikkalaisen fiktion merkittävä asema suomalaisissa ruuduissa on ilmeistä. Vuonna 2000 vajaasta neljästä sadasta viikkotunnista yli 76 eli miltei viidennes oli joko amerikkalaista fiktiota tai elokuvia. Toisesta näkökulmasta tarkastellen: yli 80 prosenttia amerikkalaisista ohjelmista oli joko draamaa tai elokuvia. TV1 ja TV2 tarjosivat niitä keskimäärin kymmenisen tuntia viikossa, ja ne lähettivät kaupallisia kanavia enemmän fiktiota myös Pohjoismaista, Euroopasta ja muualta maailmasta. MTV3 ja Nelonen tarjosivat puolestaan amerikkalaista fiktiota ja elokuvaa liki kolme kertaa enemmän, kummatkin vajaat 30 tuntia viikossa. Nelonen tosin kasvatti viime vuosina eurooppalaisen fiktiotarjonnan osuutta ohjelmistossaan.

Tämä näyttäisi tukevan Suomen osalta havaintoja, joita on tehty aiemmissa eurooppalaisissa tutkimuksissa (esim. DeBens & de Smaele 2001): fiktiolla on ylipäänsä tärkeä asema eurooppalaisessa tv-tarjonnassa; fiktiotarjonnasta suuri osa on amerikkalaista; ja eurooppalaisen fiktion leviäminen yli rajojen riippuu suurelta osin alkuperämaan kielestä ja kulttuurisesta läheisyydestä. Julkisen palvelun ja kaupallisten tv-yhtiöiden välillä on todettu samat erot kuin Suomessa.

Toisaalta eurooppalainen tilanne vaikuttaa samalta kuin suomalainen myös siinä, että kotimainen fiktion on katsojille tärkeää ja usein amerikkalaista suosittumaa. Kotimainen draama saavuttaa yhä miljoonayleisöjä – mikä on yhä harvinaisempaa katselun fragmentoitua ja polarisoitua. (esim. Schulz 2000)

Tämän tulkinnan voi tehdä esimerkiksi MTV3:n *Salattujen elämien* miljoonan rajan rikkovista katsojaluvuista tai vaikkapa vuoden 2000 katsotuimmista tv-ohjelmista.¹⁵ Kymmenen katsotuimman ohjelman kärki muodostuu edelleen hyvin suomalaisista ohjelmista: itsenäisyyspäivän vastaanoton lähetyksestä, uutisista, Miss Suomi -kilpailusta ja tietyistä urheilutapahtumista. Vuoden 2000 ainoa top-10:een yltävä fiktio-ohjelma oli kotimaisen *Raid*-sarjan (TV1) jakso.

Kolmanneksi Ruotsissa on pantu merkille ns. tosi-tv:n läpimurto televisio-ohjelmistossa. Tosi-elämään perustuvaa viihdettä ei ole kategorisoitu tässä tutkimuksessa omaksi luokakseen, mutta suuntauksen merkit ovat havaittavissa: se ilmeni koodauksen yhteydessä useiden ohjelmien kohdalla (esimerkiksi *Poliisi-tv*, TV2; *Punastelevat morsiamet*, Nelonen), joita oli vaikea luokitella perinteisten dokumenttien kaltaisesti asiaohjelmiksi, selkeiksi palvelu- ja harrasteohjelmiksi saati tyypillisiksi viihdeohjelmiksi. Selkeitä tosi-tv -viihdeohjelmia on tullut tv-tarjontaan erityisesti vuonna 2001, esimerkkeinä vaikkapa TV2:n *Mahdoton tehtävä*, MTV3:n *Far Out* ja *Suuri seikkailu* sekä Nelosen *Saari*. Suuntauksen ilmentymiksi voi toisaalta laskea myös ns. talk show -ohjelmat ja muut eri tyyppiset viihteelliset televisiokeskustelut, jotka tekivät läpimurtonsa 1990-luvun alkuvuosina.¹⁶

Neljänneksi palvelu- ja harrasteohjelmat, talk show't ja tosi-tv toteuttavat kaikki yhdessä perinteisten tv-ohjelmatyypien sekoittumista, informaation ja viihteen liudentumista "infotainmentiksi". Näissä ohjelmissa nostetaan usein yksityisen alueen aiheet – ihmissuhteista harrastuksiin – keskeisiksi teemoiksi. Infotainment-ohjelmiston ja human interest -journalismin kasvu koko 1990-luvun ajan näyttäisi käyvän käsi kädessä television kaupallistumisen ja kasvavan kilpailun kanssa koko Euroopassa (Brants 1998). Toisaalta infotainment ei ole ainakaan Suomessa leikannut uutisten ja ajankohtaisohjelmien osuuksia parhaasta katseluajasta eikä yleisemminkään, varsinkaan julkisen palvelun kanavilla.

Viidenneksi vertailtaessa eri kanavien ohjelmistojen monipuolisuutta julkisen palvelun kanavat ovat eri maissa yleensä osoittautuneet kaupallisia kanavia monipuolisemmiksi (esim. Hellman 1999; Ishikawa ym. 1996). Ainakin Länsi-Euroopassa tulos on luonnollinen johtuen public service -yhtiöille asetetuista velvollisuuksista.¹⁷ Merkittävää vuosien 1997-2000 suomalaisessa kehityksessä on se, että ohjelmatyypeittäin tarkasteltaessa MTV3 on noussut suomalaisista tv-kanavista monipuolisimmaksi ja ohittanut TV1:n. Yleisradion sekä kummankin kanavan etä niiden yhteenlaskettu monipuolisuusindeksi on laskenut hivenen, mutta samalla niiden keskinäinen työnjako näyttäisi täsmentyneen. Toisaalta illan ns. prime time -tunteina julkisten ja kaupallisten kanavien ero on perinteinen ja selvä: TV1 ja TV2 tarjoavat silloin selvästi monipuolisemman ohjelmien kirjon kuin kaupalliset kilpailijansa MTV3 ja Nelonen.

Kaiken kaikkiaan neljän valtakunnallisen kanavan yhteenlaskettu tarjonta on erittäin monipuolista, jos kohta tunnusluvut osoittavat tarjonnan hieman kaventuneen verrattuna kanavaudistusta välittömästi seuranneisiin vuosiin 1993-96. Verrattuna Ruotsin tv-kanaviin, julkisen palvelun kanavat TV1 ja TV2 ovat aavistuksen vähemmän monipuolisia kuin naapurimaan SVT1 (indeksiluku 0,88 vuonna 1997) ja SVT2 (0,90) mutta kaupalliset kanavat MTV3 ja Nelonen taas selvästi monipuolisempia kuin ruotsalaiset serkkunsa TV4 (0,71), TV3 (0,59) ja Kanal 5 (0,55). Parhaaseen katseluaikaan sen sijaan Suomen kanavat tarjoavat selkeästi ruotsalaisia pääkanavia laveamman ja tasaisemman ohjelmakirjon (SVT1 0,80; SVT2 0,75; TV4 0,64; TV3 0,58; Kanal 5 0,38). (Ks. Granskningsnämnden 1998)¹⁸

Näyttää siltä, että television analogisen kauden lähestyessä loppuaan suomalaiset tv-kanavat ovat saavuttaneet monipuolisuudessaan eräänlaisen ideaalitason, johon ei ole juuri tarvetta tehdä muutoksia (Hellman 2001, 202). Kaksi julkis-

ta ja kaksi kaupallista kanavaa toimivat ns. täyden palvelun kanavina mutta samalla täydentäen toisiaan edellisten painottaessa ohjelmatarjonnan informatiivista ja jälkimmäisten viihteellistä antia. Kokonaisuutena Suomen television duaalijärjestelmä näyttäisi täyttävän erinomaisesti ne tavoitteet, joita suomalaisessa viestintäpolitiikassa on asetettu ohjelmiston monipuolisuudelle.

Tulevaisuudessa yksittäisten kanavien anti ja erityisesti niiden monipuolisuus menettänevät enenevässä määrin merkitystään. Kun esimerkiksi Yleisradion paletissa nyt on TV1:n ja TV2:n lisäksi uutisia ja niiden taustoja välittävä YLE24, kulttuuri-, opetus- ja tiedekanava YLE Teema sekä ruotsinkielinen FST, on yhtiön entistä enemmän ajateltava kokonaisuuden monipuolisuutta. Nykyisin TV1 esimerkiksi on määritelty kansainvälisesti suuntautuneeksi ja asiaohjelmavoittoiseksi, TV2 taas viihteellisemmäksi ja elämyksellisemmäksi.¹⁹ Toisaalta vaikka kanavat erilaistuvat ja uudet digitaaliset erikoiskanavat tulevat markkinoille, katsojien siirtymäkausi uuteen digiaikaan vaikuttaa verkkaiselta. Siksi monipuolisten analogisten pääkanavien merkitys pysynee suurena vielä jonkin aikaa. Saattaa myös olla, että vaikka digitaaliset erikoiskanavat löytäisivätkin kohdeyleisönsä, katsojat yhä kaipaavat vahvoja pääkanavia, jotka tarjoavat monipuolisen peruspalvelun.

Viitteet

- 1 Laki televisio- ja radiotoiminnasta. 744/1998.
- 2 Hallituksen esitys Eduskunnalle televisio- ja radiotoimintaa koskevaksi lainsäädännöksi, 17. 4. 1998, s. 24.
- 3 Ibid., s. 31.
- 4 Laki Yleisradio Oy:stä, 1380/1993.
- 5 Ibid., 3 luku, 7 §.
- 6 Laki televisio- ja radiotoiminnasta, 2 luku, 10 §.
- 7 Televisiotoiminnan toimintaedellytysten parantaminen. Liikenne- ja viestintäministeriö, Julkaisuja 29/2001, s. 41.
- 8 Suomalainen tv-tarjonta 2000. Liikenne- ja viestintäministeriö, Julkaisuja 41/2001. Tutkijana hankkeessa toimi KTM Minna Aslama ja tutkimusapulaisena pol.kand. Michael Karlsson. Hankkeen asiantuntijaryhmän muodostivat YTT Heikki Hellman, professori Ullamaija Kivikuru ja erikoistutkija Tuomo Sauri.
- 9 Nelosen aineistosta puuttuvat vuoden 1997 ensimmäiset kolme otosviikkoa, sillä kanava aloitti vasta 1. 6. 1997.
- 10 Tässä tutkimuksessa prime timeen on sisällytetty ohjelmat, jotka alkavat klo 18.05 ja 22.05 välisenä aikana.
- 11 Jaottelu informatiivisen ja viihteellisen ohjelmiston välillä on luonnollisesti ongelmallinen. Ohjelmarakennetutkimuksen perinteestä mukaisesti (esim. Hellman 1999, 335-340) informatiivisiksi ohjelmatyypeiksi tutkimuksessa laskettiin uutiset, ajankohtaisohjelmat, asiaohjelmat, harraste- ja palveluohjelmat sekä opetusohjelmat. Viihteellisiksi ohjelmatyypeiksi luettiin urheiluoohjelmat, kotimainen ja ulkomainen fiktio, elokuvat ja viihdeohjelmat.
- 12 Monipuolisuusanalyysissä on käytetty tiiviimpää ohjelmaluokitusta, jotta tuloksia voitaisiin vertailla aiempaan, vuodet 1988-96 käsittävään tutkimukseen (Hellman 1999). Merkittävin ero tutkimuksessa muuten käytettyyn luokitteluun on se, että monipuolisuusanalyysia varten viihdeohjelmien luokka on jaettu kolmeen eri luokkaan: visailu- ja peliohjelmiin, puheviiteeseen (talk showt) sekä sketsi- ja estradiiviteeseen. Monipuolisuusanalyysista puolestaan puuttui erillinen kulttuuriohjelmien luokka. Kulttuuriohjelmat oli sijoitettu joko asia- tai musiikkiohjelmiin.
- 13 Finnpanel Oy, Tv-mittaritutkimus, ks. <http://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/vuosi/viimeisin/katselu aika.html> (8.6.2001).
- 14 Hellmanin (1999) tutkimuksen vuosia 1993-1996 koskevat tiedot perustuvat tässä käytetyistä lievästi poikkeavaan koodausluokitukseen, joten tulosten vertailu on lähinnä suuntaa antavaa.

- 15 Finnpanel Oy, Tv-mittaritutkimus.
- 16 Tosi-tv:n määritelmästä esim. Wieten (1998).
- 17 Esimerkiksi Ruotsissa SVT:n molemmat kanavat olivat vuonna 1999 monipuolisimpia sekä informatiivisten että viihteellisten ohjelmien tarjoajina. TV4 oli viihteen tarjoajana lähes SVT1:n ja SVT2:n veroinen, mutta hävisi niille informaation monipuolisuudessa. Muut kanavat – TV3, Kanal 5, TV6, ZTV ja TV8 – olivat selkeästi viihteeseen painottuvia kanavia mutta tuntuvasti kolmea pääkanavaa kapeampia. (Granskningsnämnden 2000.)
- 18 Ruotsissa sittemmin julkaistuissa ohjelmistorakenneselvityksissä on käytetty mittareita, jotka eivät mahdollista vertailua tässä olevaan Suomea koskevaan tutkimukseen.
- 19 YLE 2001-2002: Kanavatoimeksiannot, s. 1-2.

Lähteet

- Brants, Kees (1998)
Who's Afraid of Infotainment? *European Journal of Communication* 13:3, 315-335.
- DeBens, Els & Hedvig de Smaele (2001)
The Inflow of American Television Fiction on European Broadcasting Channels Revisited. *European Journal of Communication* 16:1, 51-76.
- Granskningsnämnden (1998)
Svenskt TV-utbud 1997: Profiljakten. Granskningsnämndens rapportserie 1. Stockholm: Granskningsnämnden för radio och TV.
- Granskningsnämnden (2000)
Svenskt TV-utbud 1999. Granskningsnämndens rapportserie 6. Stockholm: Granskningsnämnden för radio och TV.
- Hellman, Heikki (1999)
From Companions to Competitors: The Changing Broadcasting Markets and Television Programming in Finland. *Acta Universitatis Tampereensis* 652. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Hellman, Heikki (2001)
Diversity – An End in Itself? Developing a Multi-Measure Methodology of Television Programme Variety Studies. *European Journal of Communication* 16:2, 181-208.
- Hellman, Heikki & Tuomo Sauri (1988)
Suomalainen prime-time: Tutkimus television uudesta kilpailutilanteesta sekä Yleisradion ja MTV:n parhaan katseluajan ohjelmarakenteesta vuosina 1970-1986. *Nykykulttuurin tutkimusyksikkö, Julkaisuja n:o 10*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Hellman, Heikki & Tuomo Sauri (1994)
Public Service Television and the Tendency towards Convergence: Trends in Prime-Time Programme Structure in Finland, 1980-1992. *Media, Culture & Society* 16:1, 47-71.
- Hellman, Heikki & Tuomo Sauri (1996)
Konvergens och mångfald i de finska TV-kanalerna: TV-reformens påverkan på prime time-programutbudet 1988-1995. Teoksessa Hultén, Olof ym. (red.) *Nordisk forskning om public service: Radio och TV i allmänhetens tjänst*. Göteborg: Nordicom, 101-120.
- Hillve, Peter, Peter Majanen & Karl Erik Rosengren (1997)
Aspects of Quality in TV Programming: Structural Diversity Compared over Time and Space. *European Journal of Communication* 12:3, 291-318.
- Ishikawa, Sakae ym. (1996)
Diversity in Television Programming: Comparative Analysis of Five Countries. Teoksessa Ishikawa, Sakae (ed.) *Quality Assessment of Television*. Luton: University of Luton Press, 253-263.
- Lähteenmäki, Miira (2000)
Kruununjalokivi, merkkipaalu ja veturi. Uutiset ja kaaviovetoinen ohjelmointi kanavilla TV1, TV2, MTV3 ja Nelonen 1978-1998. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin pro gradu -tutkielma.
- Sauri, Tuomo (2000)
Televisio. Teoksessa *Joukkoviestimet 2000. Kulttuuri ja viestintä 2000:1*. Helsinki: Tilastokeskus, 47-52.
- Schulz, Winfried (2000)
Television Audiences. Teoksessa Wieten, Jan ym. (eds.) *Television Across Europe*. London, Thousand Oaks and New Delhi: Sage, 113-134.
- Wieten, Jan (1998)
Reality Television and Social Responsibility Theory. Teoksessa Brants, Kees ym. (eds.) *The Media in Question. Popular Cultures and Public Interests*. London, Thousand Oaks and New Delhi: Sage, 101-112.